

СИЛАБУС КУРСУ «ФІЛОСОФІЯ ПРАВА»

Ступінь вищої освіти - бакалавр
Освітньо-професійна програма: **Право**
Галузь знань: **08 Право**
Спеціальність: **081 Право**
Компонент освітньої програми – обов’язкова дисципліна
Рік підготовки – 4 рік, семестр - 7
Кількість кредитів: 3
Мова викладання: українська
Дні занять: згідно з розкладом
Консультації: згідно з розкладом

Керівник курсу – **Подковенко Тетяна Олександрівна**, викладач ЦК юридичних дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент
Контактна інформація – tpodkovenko@gmail.com

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «**Філософія права**» – це філософсько-правова наука про смисл права, його цінність та значення у житті суспільства. Навчальна дисципліна спрямована на вивчення методологічних засад пізнання, які дозволили б не тільки збагатити, але й якісно змінити знання студентів-правознавців про феномен права; розкрити його специфіку як духовно-культурного явища; визначити методи і засоби вирішення конкретних практичних проблем правової сфери. Мета навчальної дисципліни полягає у філософсько-правовому осмисленні найбільш загальних закономірностей державно-правових явищ в органічній єдності з сутністю людини, різноманітних сторін її правового буття.

В кінцевому підсумку навчальна дисципліна покликана сформувати у майбутніх юристів сучасне розвинене, творче, гнучке, динамічне правове мислення, спроможне адекватно реагувати на запити сьогодення. Допомогти студенту, який вивчає юриспруденцію, оволодіти тими вихідними філософсько-правовими ідеями і концепціями, які відіграють основоположну роль в системі знань сучасного висококваліфікованого спеціаліста – юриста. Крім того, основними завданнями курсу являються: аналіз основних напрямків розвитку філософсько-правової думки, визначення методології дослідження сутності правових явищ, а також вияв потенціалу права як захисника фундаментальних цінностей людського буття.

СТРУКТУРА КУРСУ ТА ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Кількість годин (аудит./самост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
24/16	Змістовий модуль І. Предмет філософії права, її завдання та місце в системі суспільних та правових наук. Онтологія права. Форми буття права. Аксиологія права. Право як цінність та цінності у праві. Проблема істини в праві. Правова антропологія: гуманістична природа права. Типологія праворозуміння.		
4/2 Л1, С1	Тема 1. Предмет і методологія філософії права та її місце в системі правових наук. Гуманістичний зміст філософсько-правового знання.	Знати предмет філософії права, специфіку та собливості філософсько-правового підходу до розуміння права; розуміти місце філософії права в системі юриспруденції; характеризувати функції та завдання філософії права. Розкрити гуманістичний зміст філософсько-правового знання та його вплив на інші галузі права.	Питання, презентаційні проекти, тести

Кількість годин (аудит./ самост.)	Тема	Результати навчання	Форми контролю
4/2 Л2, С2	Тема 2. <i>Онтологія права. Форми буття права.</i>	Розуміти зміст поняття «правова реальність», аналізувати співвідношення природного та позитивного права як основних структурних елементів правової реальності, характеризувати основні форми буття права; розвивати навички критичного аналізу при інтерпретації онтологічних аспектів правового буття.	Питання, тестові завдання
4/2 Л3, С3	Тема 3. <i>Аксіологія права. Право як цінність та цінності у праві.</i>	Навчитися здійснювати філософсько-правовий аналіз правових цінностей як найважливішого регулятора суспільних відносин, та їх класифікації; розуміти проблеми взаємозв'язку права і моралі, виявити особливості пізнання права в контексті сучасного правового розвитку; здійснювати філософсько-правовий аналіз загальних закономірностей реалізації правових явищ в органічній єдності з сутністю людини та проявах її соціального буття.	Захист міні-проектів, питання
4/2 Л4, С4	Тема 4. <i>Правова гносеологія. Проблема істини в праві.</i>	Розкрити поняття гносеології права як науки, її місце в системі інших філософсько- і теоретико-правових наук. Усвідомлювати особливості пізнавально-правових процесів на різних історичних етапах розвитку права. Розкрити зміст раціоналізму та ірраціоналізму у пізнанні права як наслідку його об'єктивно-суб'єктивної природи. Усвідомити цінність і значимість форм пізнання права та їх вплив на правоутворення і правореалізації. Розуміти проблему істини в праві.	Питання, презентаційні проекти, тести
4/4 Л5, С5	Тема 5. <i>Правова антропологія: гуманістична природа права.</i>	Знати поняття, сутність та структуру прав людини. У чому полягає зміст прав людини як нормативної форми взаємодії індивіда, суспільства і держави. Обґрунтовувати зміст прав людини як основи генезису ідеї правової держави. Аналізувати зміст класичних, вітчизняних та сучасних філософсько-правових концепцій прав людини. Усвідомити гуманістичну природу права.	Питання, презентаційні проекти, тести
4/4 Л6, С6	Тема 6. <i>Типологія праворозуміння.</i>	Усвідомити основні аспекти плюралізму сучасного праворозуміння; характеризувати основні види праворозуміння; визначати вплив праворозуміння на сучасну юридичну науку та практику; набути знання про основоположні філософсько-правові ідеї і концепції праворозуміння; здійснювати аналіз філософсько-правових аспектів феномену права та виявляти світоглядно-методологічні засади сучасного праворозуміння. вміти визначати і застосовувати теоретичні поняття теми для аналізу й пояснення базових принципів праворозуміння.	Захист міні-проектів, модульний контроль
26/24	Змістовий модуль 2. Сучасні концепції права. Філософія неправа. Філософія злочину і покарання. Право і власність. Право і влада. Ідея правової держави і реальність. Громадянське суспільство як суб'єкт творення правової держави. Особистість, право, держава в сучасному світі. Філософсько-правовий аналіз правової реформи в Україні.		
6/8 Л7, Л8, С7	Тема 7. <i>Сучасні концепції права.</i>	Розуміти зміст та значимість сучасних концепцій права, їх вплив на правове життя суспільства, розвинути навички критичного аналізу сучасних концепцій права та їх моделювання на правову реальність; визначати позитивні та негативні риси концепцій праворозуміння та їх вплив на сучасне розуміння права та праястосовну практику.	Питання, тестові завдання

4/2 Л9, С8	Тема 8. <i>Філософія неправа</i>	Аналізувати наукові підходи до трактування неправа; усвідомити можливі форми прояву неправових явищ у суспільному житті та розуміти причини, що їх породжують; працювати над розвитком навиків критичного аналізу та оцінки законодавства з позиції його правового характеру та гуманістичного змісту.	Питання, практичні завдання
4/4 Л10, С9	Тема 9. <i>Філософія злочину і покарання.</i>	Розуміти антиномічність поняття злочину через призму принципу абсолютної цінності людського життя. Характеризувати сучасні філософсько-правові концепції природи злочину. Аналізувати особливості виникнення і розвитку інституту покарання. Визначати основні вади інституту ув'язнення і характеризувати шляхи їх подолання. Аналізувати проблему смертної кари як міри покарання: історія і сучасність. Поглибити знання щодо вчення Ч.Беккарія про смертну кару, її неефективність і невинуватість. Аналізувати проблему злочинності в сучасній Україні та визначати шляхи її подолання.	Питання, практичні завдання
4/4 Л11, С10	Тема 10. <i>Право і власність. Філософсько-правовий аналіз договору в приватному праві.</i>	Усвідомити філософсько-правовий концепт проблеми інституту власності в історії права; аналізувати право власності та антропологічні засади правового договору в приватному праві.	Питання, тестові завдання
4/4 Л12, С11	Тема 11. <i>Право і влада.</i>	Знати основні підходи у розумінні влади та її призначення у суспільному житті, обґрунтовувати роль права у здійсненні влади; аналізувати основні проблеми реалізації ідеї правової держави в сучасній Україні; розвивати навички критичного аналізу при інтерпретації філософсько-правових концепцій права.	Питання, тестові завдання
4/2 Л13, С12	Тема 12. <i>Громадянське суспільство як суб'єкт творення правової держави. Особистість, право, держава в сучасному світі.</i>	Аналізувати основні підходи становлення та формування концепції громадянського суспільства; проаналізувати персоналістичне право як веління і необхідну вимогу часу; працювати над розвитком навиків критичного аналізу та оцінки прав і свобод людини і громадянина в умовах правової реформи в Україні.	Реферати-повідомлення, модульний контроль

СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр VII

	1 тиждень	2 тиждень	3 тиждень	4 тиждень	5 тиждень	6 тиждень	7 тиждень	8 тиждень	9 тиждень	10 тиждень	11 тиждень	12 тиждень	13 тиждень	14 тиждень	15 тиждень	16 тиждень	17 тиждень
Лекції	Л1, Л2		Л3	Л4	Л5		Л6		Л7	Л8	Л9	Л 10	Л 11		Л 12	Л 13	
Семінарські заняття		С1	С2		С3	С4	С5	С6	С7		С8		С 9	С 10	С 11		С 12
Контроль знань									МК 1						ІН Д3		МК 2

Л1 - лекції

С1 - семінарське заняття по темі 1

МК1 - модульний контроль 1

ІНД3 - індивідуальне навчально-дослідне завдання

ПОЛІТИКА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Для якісного засвоєння курсу необхідна систематична та усвідомлена робота студентів в усіх видах навчальної діяльності: лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота як індивідуальна, так і під керівництвом викладача.

При проведенні аудиторних занять домінуючими є проблемні, індивідуально-диференційовані, особистісно-орієнтовані форми проведення занять та технології компетентнісного навчання.

На лекціях у формі активної бесіди з елементами навчальної дискусії розглядаються основні теоретичні положення теми, які вимагають роз'яснення та уточнення з боку викладача. На лекціях вимагається активна участь студентів у обговоренні ключових положень теми, ведення стислого конспекту лекції.

Теоретичні знання, отримані студентами під час лекцій, обговорюються більш детально на **семінарських заняттях** у формі міні-дискусій, представлення міні-проектів, розв'язування практичних завдань (кейсів), розгляду та аналізу ситуацій та проблем.

При підготовці до семінарських занять студент опрацьовує теоретичні питання відповідно до плану заняття, звертаючи увагу на вимоги щодо оформлення (складання таблиць, структурно-логічних схем, глосаріїв, конспектів тощо). Інформаційними джерелами для здобувачів освіти є конспект лекцій та наведений у навчальних матеріалах перелік рекомендованої літератури щодо кожної теми. За наявності серед завдань семінарського заняття підготовки реферату – робота здобувачів освіти полягає у підготовці належно оформленого реферативного дослідження та публічного представлення його результатів.

Семінарські заняття мають на меті поглиблення теоретичних знань студентів і набуття ними необхідних практичних навичок філософсько-правового аналізу правових проблем сучасного державо- та правотворення.

Підготовка до семінарських занять полягає у вивченні теоретичного матеріалу, ознайомленні першоджерелами і спеціальною науковою літературою по темі заняття. З метою перевірки рівня засвоєння матеріалу необхідно дати відповідь на контрольні запитання і виконати практичні завдання.

Важливою формою поглиблення знань з навчальної дисципліни «Філософія права» є підготовка студентами есе з проблемних питань курсу, їх заслуховування та обговорення на заняттях. Оскільки формування практичних навичок базується на основі теоретичних знань, на семінарських заняттях може здійснюватися поточний контроль у формі тестового опитування.

У процесі семінарського заняття студенти вчаться формулювати свою точку зору, вільно володіти термінами, логічно викладати матеріал, підбирати докази у підтвердження своїх думок, вчаться публічно виступати, приймати власні рішення у невизначених ситуаціях.

Питання для обговорення, практичні та індивідуальні завдання для підготовки до семінарських занять, конкретні вимоги до окремих тем занять подані у відповідних методичних вказівках.

Терміни проведення різних форм занять наведені у схемі вивчення дисципліни.

ВИМОГИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Важливою формою поглиблення знань з навчальної дисципліни «Філософія права» є самостійна робота, яка передбачає підготовку студентами есе з проблемних питань курсу, їх заслуховування та обговорення на заняттях.

Самостійна робота студентів організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання. Крім того, по деяких темах передбачається написання рефератів, міні-проектів, підготовки презентаційних матеріалів. Обсяг самостійної роботи визначається кількістю годин, передбачених робочою програмою.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою відповідно до **Положення про порядок рейтингового оцінювання знань (освітніх досягнень) здобувачів вищої освіти**

Оцінювання знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають:

- *поточний контроль,*
- *модульний контроль,*
- *виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.*

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.

Ключовими методами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- усне опитування - передбачає розгорнуту відповідь студента на оцінку; він повинен самостійно пояснити вивчений матеріал, довести наукові положення, навести власні приклади;
- дискусія - обґрунтування власної позиції у вирішенні проблемних питань;
- письмове опитування - з'ясування в письмовій формі ступеня оволодіння студентами знаннями, вміннями та навичками з тем дисципліни, визначення їх якості - правильності, точності, усвідомленості, вміння застосувати знання на практиці;
- тестова перевірка як один із видів письмового опитування - передбачає визначення рівня сформованості знань і умінь з певної теми дисципліни за допомогою тестів відкритої і закритої форм;

Ключовими формами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- індивідуальна перевірка - проводиться щодо конкретних студентів і має на меті з'ясування рівня засвоєння студентом знань, умінь і навичок, рівня формування професійних компетентностей;

- фронтальна перевірка - форма контролю, що спрямована на з'ясування рівня засвоєння студентами програмного матеріалу за порівняно короткий час. Вона передбачає короткі відповіді з місця на короткі запитання або письмову роботу;

Модульний контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення логічно завершеної частини лекційних та семінарських занять з певного змістового модуля.

Основною формою модульного контролю є завдання, які включають як і перевірку теоретичних положень курсу, так і розв'язування практичних завдань.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студенти виконують самостійно під керівництвом викладача. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом.

ІНДЗ є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується оцінюванням. Це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, вмінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських занять, охоплює тему, декілька тем або зміст навчальної дисципліни в цілому.

Підсумковий контроль проводиться у формі **заліку** - засвоєння студентом навчального матеріалу оцінюється на підставі результатів поточного та модульного контролів, захисту ІНДЗ, не передбачаючи обов'язкової присутності студента.

ТАБЛИЦЯ
розподілу балів за підсумковими контрольними заходами
та відповідними ваговими коефіцієнтами

	Модуль 1 (поточне опитування)	Модуль 2 (підс. мод. контроль)	Модуль 3 (ІНДЗ)	Підсумкова оцінка
Вагові коефіцієнти, %	70	20	10	100
Розрахунок оцінки в балах	80	85	90	82

Приклад розрахунку підсумкової оцінки в балах:

$$O = 80 \cdot 0,7 + 85 \cdot 0,2 + 90 \cdot 0,1 = 82$$

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ ТА ПЕРЕСКЛАДАННЯ.

Здобувач освіти повинен дотримуватись [Правил внутрішнього розпорядку Коледжу](#) та відвідувати заняття згідно з розкладом. Очікується, що студенти відвідають усі лекції та семінарські заняття курсу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, відрядження, участь у науково-дослідницьких заходах, міжнародне стажування навчання може відбутись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідувати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватись термінів, що визначені для виконання усіх видів письмових робіт, які передбачено у межах курсу.

Пропущені заняття та незадовільні оцінки (поточний контроль, ПМК) повинні бути відпрацьовані згідно графіку консультацій викладача. Роботи (ПМК, ІНДЗ), які здаються із порушенням термінів без поважних причин, можуть бути оцінені на нижчу оцінку (до 10 балів).

До початку сесії студенти повинні виконати усі підсумкові контрольні заходи і отримати по кожному з Модулів 1, 2, 3 не менше 60 балів.

ПОЛІТИКА ЩОДО АПЕЛЯЦІЙ.

Студент має право оскаржити оцінку, отриману за результатами підсумкового семестрового контролю у формі іспиту (крім незадовільної оцінки). Такі випадки регулюються [Положенням про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів](#). Перескладання незадовільних оцінок здійснюється відповідно до [Положення про порядок ліквідації академічних заборгованостей здобувачами вищої освіти](#).

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.

У Коледжі академічна доброчесність регулюється [Положенням про академічну доброчесність](#) та передбачається за замовчуванням. Це означає, що усі здані роботи є результатом розумової праці студента, їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Політики Коледжу та документи щодо академічної доброчесності (як інституційного, так і загальнодержавного значення) наведені на сторінці Коледжу [АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ](#)

ЛІТЕРАТУРНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА КУРСУ

1. Александрова О.С., Горбань О.В., Мартин Р.В. Філософія права: Навчально-методичний посібник. – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. - 126 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/30803/1/Посібник%20Філософія%20права1.pdf>.
2. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посібник. Львів : Видавництво ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Rabinovych-theory_philosophy_prava_posibnik_2021.pdf.
3. Філософія права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. за ред. О.Г. Данильяна. Харків : Право, 2017. 208 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/298/Vnutri_FilosofUchebn_2017_2.pdf.
4. Актуальні проблеми філософії права: посібник / О. М. Балинська, А. С. Токарська, В. А. Ященко; за заг. ред. О. М. Балинської. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 612 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/395>.
5. Марченко О.В. Філософія права: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний ун-т внутрішніх справ, 2015. 304 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/628>

Інформаційні ресурси

Назва ресурсу або організації	Електронна адреса
Веб-сайти наукових установ	
Проблеми філософії права. Науковий журнал	http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Pfp/texts.html
Філософія права і загальна теорія права	http://phtl.nlu.edu.ua/
Філософські та методологічні проблеми права : науковий журнал	https://www.naiau.kiev.ua/periodic-hni-naukovi-vidannya/filosofski-ta-

	metodologichni-problemi-prava.html
Форум права. Електронне наукове фахове видання	http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP
Юридичний науковий електронний журнал	http://lsej.org.ua/
Підприємництво, господарство і право.	http://pgp-journal.kiev.ua/index.php/arkhiv
Права і суспільство. Науковий журнал	http://pravoisuspilstvo.org.ua/
Право України. Юридичний журнал	https://pravoua.com.ua/ua/
Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого	http:// http://dspace.nlu.edu.ua/
Офіційний сайт наукової діяльності Національної академії ім. Я. Мудрого	http://library.nlu.edu.ua
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського	http://www.nbuv.gov.ua/